

LGA naujienų Nr. 20 priedas

2020 m. Gruodis

Lietuvos geštalto asociacijos (LGA) 23-ioji konferencija

**„Ribinės, narcisistinės ir šizoidinės asmenybės adaptacijos geštalto terapijos
požiūriu: teorija ir praktika”**

2020 m. gegužės mėn. 16 d.

Pranešimų pristatymai:

1. Ribinės, narcisistinės ir šizoidinės asmenybės adaptacijos - sutrikimai ar kūrybiški prisitaikymai? Geštalto terapijos požiūris. *Dr. Rytis Stelingis.*
2. Šizoidinės ir ribinės asmenybės kentėjimo ir pažeidžiamumo spektras geštalto psichoterapijoje: terapinis eksperimentas „Duryš“. *Dr. Laima Sapežinskienė, Jurgita Kuliešienė.*
3. Ribinės asmenybės adaptacijos atvejo pristatymas. *Jurgita Kučaitienė.*
4. Psichoterapinio darbo su narcisistine adaptacija aktualijos. *Aidas Giedraitis.*
5. Vaiko narcisistinės adaptacijos bruožai lauko kontekste. Auklėjimo iššūkiai ir pokyčio galimybės. *Joana Aužbikavičienė.*

Pranešimų pristatymas

**Ribinės, narcisistinės ir šizoidinės asmenybės adaptacijos – sutrikimai ar
kūrybiški prisitaikymai?**

Geštalto terapijos požiūris.

Dr. Rytis Stelingis

*Niekas nėra ribinis. Niekas nėra narcisistas. Niekas nėra šizoidas.
Kai diagnozuojame, mes apibūdiname modelį, konkretų geštalą, niekada asmenį.
Visi žmonės yra unikalūs. Etiketės, kad ir gerai skirtos, negali pateisinti žmogaus sudėtingumo.
(Greenberg, 2016. p.3)*

Šiame įvadiniame pranešime visų pirma pažvelgsiu į asmenybės adaptacijas per diagnostinę prizmę, remdamasis medicininiu (psichiatrinu), socialiniu ir geštalto terapijos požiūriu į psychopatologiją. Pristatydamas geštalto terapijos požiūrį į asmenybės adaptacijas pasiremsiu bazinėmis geštalto terapijos koncepcijomis (kūrybiško prisitaikymo, figūros ir fono, geštalto patyrimo rato/ciklo,

pasipriešinimų, terapinio santykio, kontakto koncepcijomis, lauko, sistemų ir geštalto asmenybės teorijomis) ir šiuolaikiniu „tarpasmeninio geštalto“ požiūriu (Greenberg, 2016) bei pateiksiu esminius psichoterapinio darbo orientyrus dirbant su ribinės, narcisistinės ir šizoidinės asmenybės adaptacijomis.

Konferencijos dalyviai taip pat turės galimybę per tarpasmeninio santykio ir psichoterapinio kontakto prizmę pažvelgti į savo asmenybės charakteringus aspektus bei pasidalinti savo asmenine ir profesine patirtimi.

Šizoidinės ir ribinės asmenybės kentėjimo ir pažeidžiamumo spektras geštalto psichoterapijoje: terapinis eksperimentas „Durys“

Dr. Laima Sapežinskienė, Jurgita Kuliešienė

Šiame pranešime tyrinėjamas dėl asmenybės adaptacijos atsiradęs kentėjimo ir pažeidžiamumo spektras per sociologinę ir geštalto psichoterapijos prizmę. Sociologiniu požiūriu, pavyzdžiui, pagal Husserl'į gimsta klausimas: „ką gali kentėjimas atskleisti apie pačią žmogaus būklę?“ (Geniušas, 2010). Genetinės fenomenologijos požiūriu kentėjimas suprantamas ne kaip atskleisties, o kaip paslapties fenomenas. Nietzsche's filosofijos kontekste, kentėjimo refleksija susijusi su esmiu susirūpinimu: „Ar tam tikras kentėjimo supratimas teigia gyvenimą, ar veikiau jis turi būti suprastas kaip pastarojo neigimas?“.

Atsižvelgiant į tai, pranešimo autorės, kaip geštalto psichoterapijos paradigmos atstovės, kelia mokslinio tyrimo klausimą: „Kaip šizoidinės ir ribinės asmenybės adaptaciją turintys asmenys atsiskleidžia ar pasislepia, prisitaiko ar neprisitaiko gyventi pasaulyje per kentėjimą bei kaip galima tyrinėti jų kentėjimo ir pažeidžiamumo spektrą? Praktinė geštalto psichoterapijos metodologija akcentuoja tai, kad klientas turi būti sutinkamas toks, koks jis yra. Tačiau daugelis terapeutų susiduria su sunkumais, kai įprasti geštalto psichoterapijos metodai, tarsi, „neveikia“ ir terapinis susitikimas / kontaktas neįvyksta. Esant asmenybės adaptacijos sutrikimams, taikome modifikuotą kliento sutikimą / kontaktą, kaip terapinį eksperimentą „Durys“, kuris pateikiamas terapeutui tikslu adaptuoti ties asmenybės sutrikimą turinčio paciento ribomis. Tokiu būdu įvykdomas vienas iš svarbiausių geštalto psichoterapijoje metodologinių reikalavimų – kontakto su klientu užmezgimas, pasitinkant klientą ten, kur jis yra ir tokį, koks jis yra.

Ribinės asmenybės adaptacijos atvejo pristatymas

Jurgita Kučaitienė

Psichologo - psichoterapeuto darbe netrūksta iššūkių, o ypač su ribinės asmenybės adaptacijos klientais. Šių klientų dėka jūs galite patirti visą paletę įvairiausių emocijų, nuotaikos svyravimų, giliausių duobių, aukščiausiai įkoptų kalnų, bet tuo pačiu jūs rizikuojate būti aptaškėti jų pykčiu, neaprepti epizodiškai prasiveržiančios agresijos, kaltinimų ir reikalavimų lavinos. Tačiau jei psichologui ar terapeutui pasiseka visa tai atlaikyti, tam tikrame kontakto momente psichologo turi unikalią galimybę pažvelgti į unikaliai susiformavusios asmenybės gelmę, pajusti jų išgyvenamą variantį tuštumos/izoliacijos jausmą, persekiojančios praeities neišbaigtus geštaltus, kurie kartais nevaržomai drasko dabarties momento džiaugsmą.

Savo pranešime pristatysiu ribinės asmenybės adaptacijos kliento atvejį, perteiktą literatūrine forma.

Psichoterapinio darbo su narcisistine adaptacija aktualijos

Aidas Giedraitis

1. Narcisistinė adaptacija geštalto požiūriu. Kaip per diagnozę nenustoti matyti kliento? Kaip diagnozė gali padėti „pamatyti“ klientą?
2. Diagnostikos ypatumai šiandiena. Ar yra sveikas narcisizmas?
3. Narcisistinės adaptacijos klasifikacijos man padedančios terapiniame darbe.
4. Ar narcisistinė adaptacija pagydoma, jei taip, tai kam turiu pasiruošti?
5. Kaip terapeutui matyti ir integruoti „Narcizą“ savyje?

Vaiko narcisistinės adaptacijos bruožai lauko kontekste. Auklėjimo iššūkiai ir pokyčio galimybės.

Joana Aužbikavičienė

Visi turime vienokį ar kitokį asmenybės tipą bei savitus būdus patirti save ir pasaulį, kurti santykius ir vienaip ar kitaip reaguoti kritinėse situacijose. Tai tarsi vidinė asmenybės sąranga, susiformavusi iš įgimtų ypatumų bei vaikystės aplinkos įtakos augant. Narcisistinių savybių išryškėjimui ypatingai būdinga augimo dinamika, pasireiškianti natūraliu vaiko egocentriškumu vaikystėje ir paauglystėje, tačiau esant tam tikroms lauko sąlygoms, sveikos narcisistinės savybės gali įtakoti būsimą suaugusiojo pataloginį narcisistinį asmenybės sutrikimą.

James F. Masterson (1926-2010) manė, kad asmenybės sutrikimą sąlygoja trys komponentai: gamta, globa ir lemtis. Remiantis šiais trimis aspektais pranešime pamėginsiu padaryti prielaidą ir apžvelgti narcisistinių savybių pasireiškimo ypatumus vaikystėje, šeimos iširimo lauko sąlygomis. Šiuo atveju svarbu fokusuoti dėmesį ne tik į vaiko adaptacijos sunkumus, pasireiškiančius narcisistinių savybių sustiprėjimu, bet ir į patį problemos išryškėjimo procesą bei jos suvokimą, kai vaiko elgesyje atsikartoja smurtavusio sutuoktinio elgesio modelis. Remiantis praktiniais pavyzdžiais ir teorinėmis studijomis pateiksiu realių atvejų pavyzdžius, iliustruojančius vaiko narcisistinės mąstysenos bei priklausomo asmenybės tipo mamos mąstysenos poliariškumą. Geštalto psichoterapijos orientyrai, tokie kaip: sąmoningas čia ir dabar savęs patyrimas, tyrinėjimas santykyje, rėmimasis lauko teorija bei gebėjimas fenomenologiniu žvilgsniu žiūrėti, matyti ir įvardinti, gali padėti šiame santykyje pasiekti didesnę asmeninį bei santykio vientisumą bei pagerinti adaptaciją abiem. Taip pat pateiksiu vaiko elgesio, sąlygoto narcisistinių poreikių tenkinimo pavyzdžius bei galimus pokyčio orientyrus, pasitelkiant geštalto metodus ugdymo procese.

Pats narcisizmas nebūtinai turi būti pataloginis. Sveikas, valdomas santykyje, adaptyvus narcisizmas, efektyviai nukreiptas profesine linkme, gali tapti motyvaciniu „varikliu“, skatinančiu žmogų nuveikti daug darbų, kurie atneštų naudos ir jam pačiam, ir kitiems.